

Små årstidsvariasjoner i psykiske helseplager

Forskere fra Nederland har gjennomført diagnostiske intervjuer av et representativt utvalg blant over 7 000 innbyggere (Am J Epidemiol 2005; 162: 654–61). De ønsket å kartlegge hvor stor innvirkning årstiden har på forekomsten av psykiske lidelser, både for senere å kunne korrigere for systematiske feil i epidemiologiske studier og fordi slike effekter kan ha klinisk betydning.

Sammenliknet med tidligere undersøkelser fant de bare små forskjeller. Panikk og angst var litt vanligere om vinteren enn ellers i året, mens tvangslidelser forekom hyppigere om høsten. Det var ingen signifikant forskjell mellom kjønnene.

Nederland har et fuktig og lite variert klima. Det er derfor ikke sikkert at resultatene kan overføres til områder med større årstidsvariasjoner.

Hjemme best for amnehjelp

Dersom mødre i fattige land fullammer barna frem til de er ni måneder, kan dette redusere barnedødeligheten betydelig. Derfor har Verdens helseorganisasjon satset på å lære mødre å amme mens de er på fødeavdelingen. Men dette er antakelig ikke effektivt nok.

350 mødre i Brasil deltok i en randomisert studie (Lancet 2005; 366: 1094–100). Alle fikk opplæring ved sykehuset, og 70 % begynte å amme. Blant den halvparten som fikk hjemmebesøk ti ganger, ammet 45 % etter seks måneder. Bare 13 % av dem som ble overlatt til seg selv, fortsatte like lenge.

Forfatterne mener at det legges for stor vekt på amnehjelp i sykehus, og at dette ikke har effekt dersom mødrene ikke følges opp etter hjemkomst.

Høyere kvinner og tidligere menstruasjon

Kvinner som er høye og kvinner med tidlig menarke har økt risiko for brystkreft. Det er derfor interessant å se på sammenhengen mellom disse variablene og hvordan trendene utvikler seg.

Epidemiologer fra ni europeiske land har gått sammen om en undersøkelse av over 300 000 kvinner i aldersgruppen 35–70 år (Am J Epidemiol 2005; 162: 623–32).

Det viser seg at gjennomsnittshøyden fortsetter å øke, mens alder for første menstruasjon blir stadig lavere. Men samtidig når kvinner som er unge ved menarke en lavere gjennomsnittshøyde enn de som er eldre ved første menstruasjon. Derfor er det sannsynligvis ulike hormonelle effekter som påvirker risikoen for brystkreft. Tidlig menarke øker livstidseksponering for østrogen, mens høy lengdevekst kan ha sammenheng med økt utskilling av bl.a. insulinliknende vekstfaktor-1 (IGF-1), som trolig også har sammenheng med utviklingen av brystkreft.

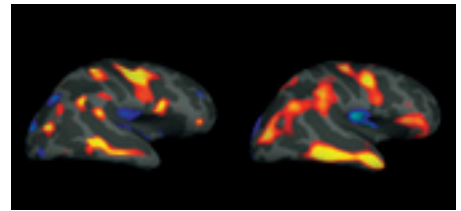
Hjerneforandringer hos premature 15 år senere

En ny MR-metode kan påvise sammenheng med atferdsavvik og psykisk sykdom hos unge som var født prematurt.

En gruppe forskere ved NTNU har ved hjelp av en ny MR-metode studert hjernens strukturer ved 15 års alder hos en gruppe premature med fødselsvekt < 1 500 g og sammenliknet dem med ungdommer som var små ved termin og en gruppe normale (1). Alle barn er fulgt prospektivt siden fødselen ved St. Olavs Hospital.

Utgangspunktet var at den affiserte hjerneutvikling som kan ses hos premature, kan ha negative følger for barnets senere utvikling. I studien ble MR gjennomført ved hjelp av en ny automatisert teknikk, etterfulgt av morfometriske analyser. Metoden omfatter målinger av hjernebarrens tykkelse, areal og volum for hvert enkelt individ og sammenlikner hjernens anatomi på tvers av gruppene.

Det ble påvist strukturelle forskjeller mellom prematurgruppen og de andre mht. kortikal overflate, areal og volum og forskjellene var størst for de minste og mest premature. Blant premature var det en sammenheng mellom både overflateareal og kortikalt volum og målt IQ. Mengden grå substans i forhold til hjernens totale volum var lavere hos de premature sammenliknet med kontrollpersonene.

Hjerneområdene med statistisk signifikante forskjeller mellom gruppene er vist i farger, rødt til gult representerer tynnere cortex, og blått representerer tykkere cortex. Foto NTNU

Forfatterne mener at den nye MR-metoden gjør det mulig å studere sammenhenger mellom anatomiske hjerneforandringer og kognitive, sosiale og atferdsmessige avvik og psykisk sykdom som er observert hos barn og unge som var født prematurt.

Geir Jacobsen
geir.jacobsen@ntnu.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Martinussen M, Fischl B, Larsson HB et al. Cerebral cortex thickness in 15-year-old adolescents with low birth weight measured by an automated MRI-based method. Brain 2005, doi: 10.1093/brain/awh610.

Sult øker risikoen for schizofreni

Underernæring i fosterlivet gir økt risiko for alvorlig sinnslidelse.

En nederlandsk studie har vist at barn som ble født under den nederlandske hungervinteren 1944–45 hadde økt risiko for schizofreni. Nå bekreftes funnene i en studie fra Wuhu-området i Anhui-provinsen i det østlige Kina (1). Dette området var hardt rammet av hungersnød under Det store spranget i årene 1959–61.

Forskerne undersøkte journalene til alle som var innlagt i området psykiatriske sykehus i perioden 1971–2001, og viste at den justerte risikoen for å utvikle schizofreni økte fra 0,8 % i 1959 til 2,2 % i 1960 og 1,8 % i 1961.

– Den nederlandske hungersnøden under den annen verdenskrig resulterte i at det i etterkant ble født barn med forskjellige defekter i sentralnervesystemet. Det viste seg at disse barna også hadde dobbelt så høy risiko for å utvikle schizofreni, sier professor Hugo Jørgensen ved Psykiatrisk institutt, Universitetet i Bergen.

– Resultatene i den nye kinesiske studien er viktig av flere grunner. For det første finner også denne studien en dobbelt så høy risiko for schizofreni hos avkommet til mødre eksponert for hungersnød. For det andre øker studien evidensen for at det er matmangel per se og ikke andre faktorer som er utslagsgivende. Om problemet er mangel på protein eller mangel på spesielle næringsstoffer, er fortsatt uavklart.

Det er stadig store befolkningsgrupper, spesielt i Afrika, som jevnlig opplever hungersnød. Vi kan frykte at barna i disse populasjonene vil vokse opp med økt risiko for å utvikle alvorlig sinnslidelse, sier Jørgensen.

Erlend Hem
erlend.hem@medisin.uio.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. St Clair D, Xu M, Wang P et al. Rates of adult schizophrenia following prenatal exposure to the Chinese famine of 1959–1961. JAMA 2005; 294: 557–62.